

Fotografiranje ptic

Foto: Bojan Marčeta

Med najosnovnejšo opremo za fotografiranje ptic sodi fotografski šotor. V njem mora biti dovolj prostora za fotografsko stojalo, stol in fotografa. Na zaraščenih tleh se s šotorom vred ne bomo mogli prestavljati. Na ravnih, nezaraslih površinah ali v plitvinah mokrišč bo možnost počasnega prestavljanja velikokrat prispevala k boljšemu posnetku.

Bojan Marčeta

Nekaterim predstavlja fotografiranje ptic izziv, ki se mu ne morejo upreti in fotografirajo ptice kar počez, drugi se osredotočijo na povsem določen cilj. Dokumentarno fotografijo tako uporabljajo kot pripomoček za proučevanje ptic, nekateri s fotografiranjem ptic zadovoljujejo umetniško estetske nagibe, tretji vidijo v fotografiranju ptic le zaslužek. Ne glede zakaj fotografiramo, s fotografijo »zamrznemo« minljivost trenutkov iz življenja ptic ter jih približamo sebi in drugim.

Osnovna načela naravoslovne fotografije, kot so na primer kompozicija, svetloba in ostrina, se ujemajo s tistimi, ki sicer veljajo v fotografiji. Vse posebnosti izvirajo iz prosto živeče ptice kot fotografskega objekta, ki se mu mora fotograf prilagajati. Pristop fotografa mora biti tak, da bo omogočil zadostno približanje ptici in bo hkrati tako nevsiljiv, da ptica ne bo spremenila vedenja. V kolikor se je fotograf uspešno približal ptici mora znati izkoristiti še naravne danosti, kot sta na primer ozadje in svetloba, ju s ptico uskladiti v kompozicijo, nato pa čakati na primerno držo "modela", ki nikakor ne želi sodelovati. Če je za prvi del poti do dobre ornitološke fotografije potrebno znanje, je drugi del odvisen predvsem od sreče.

Začetno razočaranje

Začetno razočaranje je izkušnja, ki si jo je pridobil sleherni naravoslovni fotograf in je posledica razhajanja med željo

in resničnostjo. Zaradi vznemirjenosti ob prvem fotografiranju si tresoči začetnik v mislih ustvari sliko ptice. Medtem ko je potrebno film poslikati do konca in ga razviti, postaja slika v fotografovem spominu čedalje lepša - majhna, neostra lisa na filmu počasi zraste v namišljeni portret. Po razvitju filma sledi razočaranje - namesto portreta je na sliki le neostra lisa, nekje med vejami ali daleč na nebu, za katero le fotograf ve, da bi morala biti podoba ptice. Kogar taka izkušnja spodbudi k razmišljanju, kaj mora izboljšati, da bo prihodnjič posnel boljšo fotografijo, je na pravi poti med naravoslovne fotografe.

Oprema

Zaradi teže fotografske opreme se večji formati filma med naravoslovnimi fotografi niso uveljavili. Standardna oprema sta postala zrcalno refleksni fotoaparati in 35 milimetrski film. Slednjega bo kmalu nadomestilo elektronsko tipalo, medtem ko bo fotoaparati z možnostjo menjave objektivov ostali. Kvaliteta slike je odvisna predvsem od filma ali tipala in objektivov. Za fotografiranje ptic v naravi so uporabni predvsem objektiv z goriščno razdaljo večjo od 50 mm. Od običajne fotografske opreme uporabljajo naravoslovni fotografi še fotografsko stojalo in elektronsko bliskavico. Večini neustrašnih začetnikov se po prvem razočaranju zdi, da je ključ do uspeha čim daljši teleobjektiv. Z daljšo goriščno razdaljo objektiv se zmanjšata svetlobnost in globinska ostrina, poveča pa se učinek tresoče roke. Kakovost in

Fotografiranje ptic v globlji vodi je mogoče iz plavajočega skrivališča. V plavajočem šotoru bo fotoaparatus, namesto pritrjen na stojalu, obešen na ogrodje šotoru. Zaradi varnosti in tudi zato, da imamo oči vselej v višini iskala fotoaparata, mora biti na napihnenj obroč šotoru pripet tudi fotograf.

premer leč postaja z daljšanjem goriščnice vse pomembnejša, vendar tudi vse dražja. Začetnikov teleobjektiv je pogosto čim daljša cev z lečami, ki jo je mogoče dobiti za dosegljivo ceno. Razvite slike prinesejo novo razočaranje - podoba ptice na njih je sicer večja, toda kljub teleobjektivu še vedno premajhna. Tokratna neostrina je posledica manjše globinske ostrine in povečanega vpliva tresenja. Spoznanje, da je razdalja med fotografom in objektom potrebno kljub uporabi teleobjektiva korenito zmanjšati, spodbudi k novemu razmišljanju.

Posebna oprema naravoslovnih fotografov je zelo raznolika, odvisna od tega, kje in kaj fotografiramo in seveda od domišljije fotografa, ki mora večino pripomočkov načrtovati in izdelati sam. Fotografiranje ptice v skalni steni, v gozdu ali močvirju zahteva različne pripomočke, od elektronsko-mehanskih naprav za daljinsko upravljanje s fotoaparatom do skrivališč, iz katerih je mogoče fotografirati. Vsi ti pripomočki so namenjeni enemu samemu cilju - zmanjšati razdaljo med fotoaparatom in ptico.

Približevanje

Preden se lotimo načrtovanja, moramo vedeti vsaj to, katero vrsto ptice želimo fotografirati. Glede na velikost ptice in zamišljeno kompozicijo slike ocenimo primerno razdaljo

med fotoaparatom in objektom. Sedaj pride na vrsto poznavanje življenjskega okolja in navad ptice. Vedeti moramo, kje in kdaj lahko ptico najdemo ter na kakšno razdaljo se ji lahko približamo. Ubežno razdaljo ptice lahko znatno zmanjšamo tako, da se skrijemo. Ptice se bojijo obrisov človeške postave, medtem ko se jim je mogoče v kritju avtomobila, šotoru ali pregrinjala uspešneje približati. Skrivališč, ki so dlje časa postavljena na istem mestu, se ptice navadijo. Za začetnike so to primerni kraji, kjer lahko spoznavajo tako objekt fotografiranja kot fotografsko opremo.

Avtomobil je najudobnejše premično skrivališče, vendar ima nekatere pomanjkljivosti. Dokler se premika, se ga ptice ne bojijo, ko se ustavi, pa se zgodi preplah. Pogosto ostanejo le "najpogumnejše" ptice. Drugi preplah se zgodi ob zaustavitvi motorja, ki je pogoj za ostro sliko. Če k temu prištejemo še velika stekla na avtomobilu in premikanje voznika-fotografa, skorajda ni možnosti za uspeh. V veliko pomoč pri fotografiranju iz avtomobila je preprost zastor, nameščen čez odprto okno, skozi katerega namestimo objektiv. Fotograf mora biti na svojem mestu že pred pričetkom približevanja. Posnetek hrupa motorja je mnogokrat uspešen nadomestek, ki prepreči pobeg ptic.

K drugemu tipu premičnih skrivališč sodita šotor in

pregrinjalo, ki sta praviloma izdelka iz domače delavnice. Pregrinjalo, iz katerega gleda le objektiv, navadno v celoti pokriva fotografa. Primerno je za poraščen in razgiban teren. Na odprtem terenu se boljše obnese šotor. Prožno ogrodje šotora mora biti izdelano tako, da ne zahteva pritrditve s klini in vrvicami. V kritju takega skrivališča se fotograf počasi približa ptici.

Fotopasti

To je najučinkovitejša tehnika za zmanjševanje razdalje med objektivom in objektom ter omogoča uporabo tudi širokokotnih objektivov. Fotoaparati so nastavljeni kot nekakšna "past", ki se sproži ob prihodu ptice na ustrezno mesto (na primer na vejo) ali ob preletu določenega prostora. Načinov sproženja fotoaparata je več, od ročnega do samodejnega. Prednost prvega je predvsem v tem, da fotograf sproži aparat le tedaj, ko to želi - uspešnih fotografij je sorazmerno veliko, vendar pa so le izjemoma dinamične. Drugi načini zahtevajo uporabo tipal, ki zaznajo ptico. Zaradi elektronike, ki bdi nad dogajanjem, so odzivni časi fotografskega sistema kratki. Nastane veliko število fotografij, med katerimi prevladujejo neuporabne, vendar

so med maloštevilnimi uspešnimi fotografijami tudi take, ki jih z ročnim sproženjem verjetno ne bi nikoli posneli.

Fotografiranje ptic in etika

Vznemirjanju ptic med fotografiranjem se ni mogoče izogniti, lahko pa ga zmanjšamo. Ker se ptice v glavnem zadržujejo na mestih, kjer se hranijo, počivajo ali gnezdijo, jih tam tudi fotografiramo. Fotografiranje ptic na gnezdih ima lahko za ptice, predvsem pa za njihov zarod, zelo resne posledice. Nekdaj je bilo tovrstno fotografiranje ptic zelo priljubljeno, danes pa ga vse bolj opuščamo. Fotografi so izkoriščali razmnoževalni nagon, ki je ptice silil v gnezda. Zaradi strahu pred fotografom so se ptice znašle v konfliktnih situacijah in vrnitev na gnezdo je bila odvisna od prevladujočega nagona. Razkrita in nezavarovana legla so bila pogosto izpostavljena plenilcem, kar dokazujejo številne fotografije plenjenja. Veliko primernejše je fotografiranje ptic na mestih, kjer se hranijo ali počivajo. Ker je na takih mestih ptice težje fotografirati, je izziv še toliko večji. Za prvo vajo iz fotografiranja ptic velja poizkusiti kar ob krmilnici. Tam lahko začetnik brez škode za ptice preizkusi vse tehnike fotografiranja, ki bodo pozneje pri delu v naravi še kako dobrodošle.

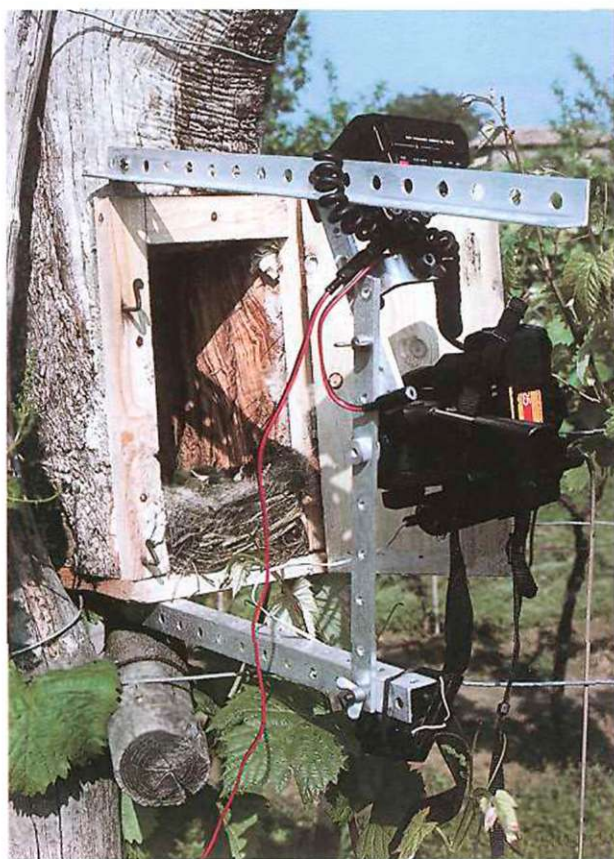

Foto: Bogdan Marčeta

Preprosta fotopast nastavljena ob namensko izdelanem duplu za veliko sinico.

Temo v duplu je med fotografiranjem zagotavljalo črno platno, s katerim je bil prekrit fotoaparati.

Foto: Bogdan Marčeta

Potem, ko je sinica priletela v duplo, sem na daljavo sprožil fotoaparati. Po srečnem naključju je nastala tudi slika, ki prikazuje skrb staršev za čistočo v gnezdu. Za preživetje zaroda ni pomembno le prinašanje hrane, ampak tudi odnašanje iztrebkov.